

NOVEMBER 2025

TECH
YOUR
FUTURE

Studie-uitval in het eerste jaar van technische hbo-opleidingen

Een vooronderzoek naar grondoorzaken en generatiekenmerken

Jana Reil MSc., dr. Tjark Huizinga
en dr. Kariene Mittendorff

(Saxion Lectoraat Innovatief en Effectief Onderwijs)

techyourfuture.nl

Aanleiding en doelstellingen

Studie-uitval in het eerste jaar van technische hbo-opleidingen vormt een hardnekkig en complex probleem. Dit TechYourFuture onderzoek, uitgevoerd binnen vier technische opleidingen van Saxion, had tot doel inzicht te krijgen in de onderliggende oorzaken van studie-uitval en de kenmerken van de huidige generatie studenten die hier mogelijk mee samenhangen. Het onderzoek biedt daarmee aanknopingspunten voor gerichte interventies om studiesucces te vergroten en de aansluiting op studenten van nu te verbeteren.

Binnen het onderzoek stonden drie hoofdvragen centraal. De eerste twee onderzoeksvragen richtten zich op de factoren zelf. De derde deelvraag richtte zich ook op potentiële maatregelen om studie-uitval te verminderen.

1. Wat zijn de belangrijkste factoren die bijdragen aan studie-uitval in het eerste jaar van de geselecteerde technische opleidingen?

- Welke rol spelen persoonlijke en achtergrondfactoren (zoals vooropleiding, cijfers, familieachtergrond, extra ondersteuningsbehoefte of persoonlijke problematiek en doorlopen studiekeuzeproces) in de uitvalcijfers?
- Welke rol spelen opleidingsfactoren (zoals onderwijsaanpak, begeleiding, docentstudent interactie, binding en curricula) in de uitvalcijfers?

2. Hoe verhouden deze factoren zich tot kenmerken van de huidige generatie studenten (zoals gebruik van technologie, andere sociale vaardigheden, korte aandacht spanne, en behoefte aan interactief onderwijs)?

3. Welke mogelijke interventies en beleidsmaatregelen kunnen we formuleren die studie-uitval in deze opleidingen kunnen verminderen?

Onderzoeksaanpak

Er is gebruikgemaakt van een mixed-methods aanpak, waarbij kwantitatieve data (zoals uitvalcijfers, NSE-resultaten, module-evaluaties en exitvragenlijsten) zijn gecombineerd met kwalitatieve data uit interviews met studenten, studieloopbaanbegeleiders (SLB'ers) en teamleiders. Door deze combinatie is een breed en diepgaand beeld ontstaan van de factoren die een rol spelen bij studie-uitval in technische opleidingen.

Resultaten

De resultaten laten zien dat studie-uitval zelden wordt veroorzaakt door één enkele factor, maar ontstaat door een samenloop van persoonlijke, sociale en opleidingsgebonden factoren. Belangrijke bevindingen zijn:

Wiskunde vormt een structureel struikelblok

Vooraf voor studenten met een mbo- of havo-achtergrond. Het instapniveau sluit onvoldoende aan bij hun voorkennis, terwijl de begeleiding en differentiatie vaak tekortschieten.

Mismatch tussen verwachtingen en realiteit van de opleiding

Komt vaak voor; studenten blijken vooraf andere verwachtingen te hebben over de technische en theoretische zwaarte van de opleiding. Dit kan deels komen door de studie-oriëntatie van studenten of de wijze waarop studenten hierover worden voorgelicht.

Didactiek en toetsing sluiten niet altijd goed aan op de leerbehoeften van studenten

Lessen worden vaak als weinig activerend ervaren, terwijl toetsen niet altijd representatief zijn voor de behandelde stof. Het versterken van de constructieve afstemming van het onderwijs is essentieel om studie-uitval te voorkomen

Sociale binding

Fungeert als beschermende factor: studenten die zich verbonden voelen met hun opleiding, docenten en medestudenten tonen meer motivatie en doorzettingsvermogen. Toch is deze verbondenheid niet vanzelfsprekend en vraagt zij om actieve bevordering.

Studieloopbaanbegeleiding (SLB)

Speelt een cruciale rol in signalering en ondersteuning, maar komt in de eerste kwartelen niet altijd voldoende tot zijn recht. Vroege en persoonlijke begeleiding blijkt essentieel voor behoud.

Docentprofessionalisering is van doorslaggevend belang.

Studenten geven aan dat hun leerervaring sterk samenhangt met de manier waarop docenten uitleg geven, opdrachten begeleiden en contact maken. Docenten kunnen veel winst behalen door lessen interactiever te maken, studenten actief te betrekken bij het leren, en ruimte te bieden voor oefening, vragen en feedback. Ook het zichtbaar tonen van enthousiasme en het aansluiten bij verschillende niveaus binnen één klas helpt om studenten betrokken te houden. Om dit te bereiken is het bieden van docentprofessionalisering, welke direct gekoppeld is aan de onderwijspraktijk, van essentieel belang.

Teamreflectie en een gezamenlijke visie op studentenbegeleiding

Versterken de consistentie en effectiviteit van de begeleiding.

Daarnaast blijkt dat veel van de genoemde factoren samenhangen met kenmerken van Generatie Z. Deze generatie hecht waarde aan **interactief, visueel en praktijkgericht onderwijs en verwacht persoonlijke aandacht en duidelijke structuur**. De veronderstelde 'passiviteit' van studenten lijkt niet generatiegebonden, maar eerder het gevolg van een onderwijsaanpak die nog onvoldoende uitnodigt tot actieve deelname.

Deze bevindingen vragen om een **heroriëntatie van docenten op hun rol**: van constateren van studentpassiviteit naar het bewust ontwerpen van leeromgevingen die activering en eigenaarschap stimuleren.

Praktische aanbevelingen en interventies

Uit het onderzoek komt naar voren dat studie-uitval in technische hbo-opleidingen het gevolg is van een samenloop van persoonlijke, sociale en opleidingsfactoren. Op basis van de bevindingen zijn gerichte interventies geformuleerd, waarbij het tegemoet komen aan persoonlijke, sociale en opleidingsfactoren in samenhang benaderd is:

- Schep vanaf de start van de opleiding duidelijke verwachting over de (onderwijs)inhoud, de inzet en ondersteuningsmogelijkheden, zodat studenten weten wat zij kunnen verwachten vanuit de opleiding en wat er van hen wordt gevraagd.
- Stimuleer de sociale binding en cohesie tussen opleiding, docenten en medestudenten, aangezien dit bijdraagt aan de motivatie van studenten en de kans op uitval vermindert.
- Herzie de wervingsactiviteiten, zodat de instromende studenten beter voorbereid zijn op de toekomstige studie. Wervingsactiviteiten zijn zowel gericht op de aankomend studenten als decanen en voorlichters op vooropleidingen.
- Versterk de constructieve afstemming tussen doelen, onderwijsinhoud en toetsing, zodat het onderwijs studenten beter voorbereidt op de toetsing.
- Creëer eenduidigheid binnen en tussen digitale leeromgevingen en studiematerialen, zodat de vindbaarheid van studiematerialen wordt versterkt en er gelijke verwachtingen zijn over hoe de digitale leeromgeving het leerproces ondersteunt.
- Zet in op tempo en niveaudifferentiatie en bijbehorende gerichte begeleiding bij wiskunde en andere basisvakken, aangezien de instroom van studenten zeer divers is (van mbo-doorstroom tot universitair terugstroom, en zowel wiskunde A als wiskunde B).
- Professionaliseer docenten op het gebied van het verzorgen van activerend onderwijs, differentiatie en formatief handelen, aangezien docenten het onderwijs tot leven brengen en daarmee een belangrijke invloed hebben op de leerprestaties van studenten.
- Versterk de band tussen studieloopbaanbegeleiders (SLB'er) en student(en), waarbij meer nadruk is op persoonlijke aandacht en binding in het eerste semester.
- Ontwikkel op teamniveau een gedeelde visie over studentbegeleiding, studiesucces en de rol van het onderwijsteam in het voorkomen van studie-uitval.

De voorgestelde interventies vragen geen fundamentele herstructurering van het onderwijs, maar wel om **bewuste keuzes, gezamenlijke verantwoordelijkheid en inzet van docententeams en een meer studentgerichte benadering**. Door deze interventies integraal in te bedden in de opleiding – van werving tot begeleiding – kunnen technische opleidingen beter aansluiten op de leervoorkeur en behoeften van de huidige generatie studenten. Daarmee wordt niet alleen het studiesucces versterkt, maar ook de instroom en het behoud van toekomstig technisch talent in de regio duurzaam bevorderd.

Duurzame borging en opschaling

Het onderzoek laat zien dat inzichten rondom studie-uitval sterk samenhangen met docentvaardigheden (pedagogisch en didactisch), de wijze waarop binnen technische opleidingen goed wordt ondersteund bij bijvoorbeeld wiskunde vaardigheden en hoe men als opleidingsteam ook gezamenlijk werkt aan het verbeteren van onderwijs.

De aanbevelingen uit het onderzoek worden geïntegreerd in het lopende TechYourFuture-project Help waar is mijn vak? en kunnen via die route verder worden uitgewerkt en verduurzaamd. <https://www.techyourfuture.nl/projecten/help-waar-is-mijn-vak-hoofdonderzoek/>

De resultaten worden ook ingebed binnen het Saxion-programma Beethoven, met name binnen het werkpakket Studiesucces. Hierdoor worden de opbrengsten direct verder gebracht en opgeschaald, niet alleen in maar ook buiten de opleidingen die aan het onderzoek hebben deelgenomen.

Voor regionale en landelijke borging en verspreiding zal in de loop van 2026 een praktijkpublicatie verschijnen.